

SU HAKKI İÇİN MANİFESTO

**Manifesto for
the Right to Water**

Çeviri | Translation (ENG-TR)
Eda Sevinin

Yazar | Author
Leila M. Harris
British Columbia Üniversitesi
University of British Columbia

İllüstratör | Illustrator
Özgür Can Taşçı

Su Hakkı İçin Manifesto

Leila M. Harris

Biz, bir bireyler toplamı değiliz. Biz bir kolektifiz. İnsanlar, gezegenimizi paylaşan ormanlardan, su yollarından, hayvanlardan ayrı değil. COVID-19 salgını bu bağlantıları belirginleştirmeye yarayan pek çok andan biri. Virüs mutasyon geçiriyor ve bir türden diğerine geçiş yapıyor. İçinde bulunduğumuz pandemi dünyasında, nefes aldığımız her an, virüsün bizi bir araya getirme biçimleriyle yüzleşmek zorundayız –aynı alanı paylaşmak, nefesi ve riski de paylaşmak demek. Bedenlerimiz geçirgen ve birbirleriyle bağlantılı. Sağlığımız ve her birimizin geleceği birbirine bağlanmış durumda.

Pandemi, bize yerden göğe her konuda zorluk çıkardığı gibi kim olduğumuzu ve kim olmak istediğimizi yeniden düşünme imkânı da sunuyor.

Su yolları da temelde birbirleriyle ilişkili ve bizi de birbirimize ve başkalarına bağlıyor – insanı insana, türleri türlere, ekosistemi ekosisteme. Su, kelimenin tam anlamıyla, aramızdan akıp gidiyor. Yakın bir nehirdeki bir taşma ya da bir çiftlikten akan yüzey suyu toprağımızı, suyumuzu, gıdamızı ve bedenlerimizi kirlenme tehdidi oluşturuyor. Su bizim aramızdan hareket ediyor – yerel bir ırmakta olan şey, kan dolaşımımızda buluveriyor kendini ve kan dolaşımımızda olan şey de nehri boyluyor.

Suyla olan ilişkimiz kritik bir dönemeçte. Herkes için su güvenliğini sağlamadaki kolektif başarısızlığımıza çare bulmanın ve su yollarımızın iyiliği için çalışmanın vakti geldi. Siyasi sınırlarımızın, ekosistemlerimizin ve bedenlerimizin geçirgenliği bunları tek başımıza başaramayacağımız anlamına geliyor. Su bizi aramızdaki temel bağlantıyı fark etmeye, dolayısıyla da birlikte çalışmaya davet ediyor. Tatlı su sorunumuzu, daha geniş bir sosyal ağının ve tüm yaşam ağının içine mecburi gömülmüşlüğümüzü (*embeddedness*) tanıyan yöntemlerle ele almak zorundayız.

Su krizi tüm açıklığıyla önümüzde

Dünya çapında üç kişiden biri güvenli ve uygun fiyatlı içme suyuna düzenli erişemiyor. Önümüzdeki yıllarda bu durumun daha da kötüleşmesi bekleniyor. Ortaya çıkan yeni kontaminantlar, nehirlerin sürekli parçalanması ve süregiden nehir derivasyonları, iklim değişikliğine bağlı olarak giderek şiddetlenen seller ve kuraklıklar en temel zorluklar olarak önümüzde beliriyor. Bu şekilde devam edersek, sadece beş yıl içinde (2025'te), gezegen üzerindeki üç kişiden ikisi su kıtlığı yaşayacak.¹ Bu gidişatı değiştirme zorunluluğu

[1] "International Decade for Action 'Water for Life,'" UN Water, 2006. <https://www.un.org/waterforlifedecade/scarcity.shtml?ga=2.153569531.2106098759.1602886374-72469511.1602886374>.

tam da şimdi karşımızda duruyor. Gerçekten, biz harekete geçme konusunda çuvallasak bile bu zorunluluk çoktandır burada.

Hepimizin sağlığını ve iyilik hâlini düpedüz etkileyen ve insanları bağımlı olduğumuz ekosisteme bağlayan başka bir mesele daha herhalde bulamayız. Birleşmiş Milletler'in yanı sıra pek çok ülke tarafından da tanınmış bir insan hakkı olarak su ilkesi, ödeme gücünden bağımsız olarak tüm insanların güvenli ve uygun fiyatlı suya erişebilmesi hedefiyle temel insan ihtiyaçlarına yanıt bulmayı amaçlıyor. Ne var ki, sanki kritik durumdaki madde, akar su değil de pekmezmiş gibi tıkanık kaldık. Şimdiye kadar ancak gecikmiş ve yavaş bir ilerleme kaydedebildik. Peki, tatlı su sorununu çözmek için ne gerekir ve bu amaç doğrultusunda hareket etmeye nasıl başlayabiliriz?

Pandeminin vurduğu bir dünyada su güvencesizliğinin derin etkileri

COVID-19 salgını suya erişim, eşitsizlik ve temel ihtiyaçların karşılanamaması gibi kalıcı sorunları iyiden iyiye belirginleştirdi. Uzun yıllardır su hakkı savunuculuğu yapan Maude Barlow, dünya nüfusunun neredeyse yarısının virüsün yayılmasını engellemek için Dünya Sağlık Örgütü tarafından önerilen düzenli el yıkama tavsiyesini kolaylıkla yerine getiremediğini söylüyor. Araştırmacılar ayrıca su güvencesizliğiyle ilgili diğer hususların, özellikle de temel su ve hıfzıssıhha hizmetlerine erişim eksikliğinin, pek çok insanın, hastalığın yayılmasını engellemek için tavsiye edilen temel hijyen, sanitasyon ve sosyal mesafe kurallarına uymasını çok zor, hatta imkânsız hâle getirdiğini belirtiyorlar. Temel su ve hıfzıssıhha hizmetlerine erişimin olmaması aynı zamanda bu tür hizmetlerden yararlanamayanlar için hastalığın daha da kötü sonuçlar doğurması anlamına geliyor. Bu durum, su ve kanalizasyonun pek çok açıdan iyilik hâli ve beden sağlığıyla alakalı olmasından ileri geliyor.² İster virüslerin (2003'teki SARS salgınında olduğu gibi) dışkı yoluyla bulaşması sebebiyle olsun ister yeterli su alımı, yeterli beslenme ve yeterli dinlenme yoluyla bağışıklık sisteminin güçlü tutulması gereği nedeniyle olsun, su, hijyen, gıda, barınma ve sağlık gibi temel hizmetlere erişim hayatların kurtulabilmesi için çok önemli.

Küresel bir salgınla karşı karşıya olmadığımız durumlarda bile, su ve hijyen gibi temel ihtiyaçlara erişim eksikliği, küresel ölçekte hastalık yükü, sağlıksızlık ve ölüm sebebi grafiklerinde uzun zamandır üst sıralarda yer alıyordu. Güvenli ve uygun fiyatlı suya erişimin yokluğu COVID-19 döneminde özellikle belirginleştiğini gördüğümüz farklılık eksenleri olan ırk, yoksulluk, sınıf ve toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikleri de derinleştiren temel ve herkesçe malum kaygılardan biri. Bu sebepten pek

[2] Stoler, J., vd. Household Water Insecurity Will Complicate the Ongoing COVID-19 Response: Evidence from 29 Sites in 23 Low and Middle Income Countries. *International Journal of Hygiene and Environmental Health*, 2021.

çok kişi, pandeminin göbeğinde ekonomik zorluklarla ve kritik su ihtiyacıyla karşı karşıya kalmışken Amerika'daki ve başka ülkelerdeki su kesintilerinin son bulmasını talep ediyor. Ne var ki akla hemen şu soru geliyor: ücretini ödeyemeyen biri sudan mahrum mu edilmeli?

Hep birlikte yol alırken

Suya erişim, su kalitesi, su fiyatlarının karşılanabilirliği ve bunlara bağlı sağlıksızlık konularında uzun süredir devam eden eşitsizlikleri nasıl çözeceğiz?

Cevap tam da suyun bağlantılılığında (*connectedness*) yatıyor. Öylece durup "bazıları" güvenli ve uygun fiyatlı sudan yararlanırken "diğerlerinin" buna erişememesine seyirci kalamayız. Oldukça basit: Su bir toplumsal fayda ürünüdür. Bu da şu demek: tıpkı eğitim gibi, güvenli ve uygun fiyatlı suya erişimimiz olduğunda hepimiz daha iyi bir yaşam süreriz. Çok büyük bir çoğunluğumuz -safi ekonomik bir perspektiften bakıldığında dahi- eğitimin, daha sonraki sorunları çözmeye çalışmaktansa tedbirli olmamızı sağlayarak hepimize kolektif bir fayda sağladığını anlamış ve kabul etmiş durumdayız. Vahşi bir bireyselciliğin rahatça zemin bulabildiği ABD'de bile, eğitime yatırım yapmamanın toplumsal ve ekonomik bedellerinin ağır olduğu biliniyor: Çocuklara şimdi yatırım yapmamak daha sonra hapishanelere, uyuşturucu sorununa ya da diğer toplumsal problemlere daha fazla harcama yapmak anlamına geliyor. Her ne kadar bu ideal hâlâ tam olarak gerçekleştirilemese de politikalar ve kaynaklar bu kabul üzerinden şekillendiriliyor. Aynı şey güvenli ve uygun fiyatlı su için de geçerli olmalı. Ne yazık ki su hakkının önceliğine gereken adanmışlık ve alaka gösterilmiyor. Bir toplumsal fayda ürünü olan bu temel ihtiyacın karşılanmasını güvence altına almak için toplu olarak çalışmalı ve gerekeni yerine getirmeliyiz. Dünyadaki gayri safi millî hasılanın yalnızca %1'inin herkes için içme suyu sağlama hedefini yerine getirmeye yeteceği tahmin ediliyor;^[III] üstelik sağlığa, eğitime ve refah düzeyine getireceği faydalar bunun katbekat üstünde.

Güvenli ve uygun fiyatlı suya erişimde boşluklar ve eşitsizlikler olduğunda, bundan hepimiz zarar görüyoruz. Sağlığımız ve kolektif iyilik hâlimiz zarar görüyor. COVID-19 salgını bunu iyice netleştirdi. COVID-19 salgınının yeterli altyapının olmadığı bir mülteci kampında ya da enformel bir yerleşim yerinde yayılması yalnızca bu yerlerde yaşayan nüfusu ve oranın yerelliğini etkileyen bir mesele değil. Hepimizi etkiliyor. Bu düzeydeki bir bağlantılılık ve karşılıklılık giderek daha görünür hâle geliyor. Eğer aramızdan bazıları iyi durumda değilse, hiçbirimiz iyi değiliz. Eğer fiziksel açıdan risk altındaysak, ekonomimiz de bu durumdan nasibini alıyor. Hastalıkların ve sağlıksızlığın yayılmasını kontrol edemezsek ne biz işe gidebiliriz ne de çocuklarımız okula gidebilir. Bizi güçlendiren ve ayakta tutan aile ve arkadaşlık ağlarına da aynı şekilde güvenemez hâle geliriz. Yalnızca bir grubun güvenli

[III] Barlow, Maude. "COVID-19 Puts the Human Right to Water Front to Centre." *The National Observer*, 22 Nisan 2020. <https://www.nationalobserver.com/2020/04/22/opinion/covid-19-puts-human-right-water-front-and-centre>. Son erişim tarihi 18 Kasım 2020.

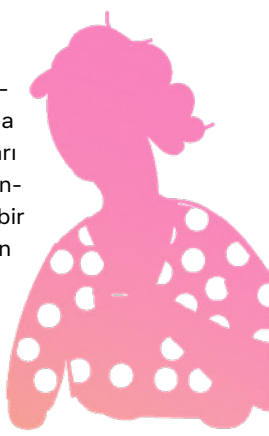
ve selamet içinde yaşamasına izin vermek ne adil ne etik ne de sürdürülebilir. Bir grubun barınacak yerinin olmasına ve güven içinde yaşamasına ya da temel sağlık hizmetlerine erişmesine izin verirken diğerlerine bunları sağlamamak krizi çözmeyecek. Halk sağlığını koruyamayacak, refah ve zenginlik hayallerimizi gerçekleştiremeyeceğiz. Pandeminin vurduğu dünya, bir tarafta her şeye sahip olanların bir taraftaysa her şeyden yoksun olanların var olmasına izin vermenin muazzam yetersizliğini ve güvencesizliğini gösterdi. Bu ikilemlere verilecek cevap her zaman netti; artık daha da net.

Kolektif ve ortak refahımızın büyüyen serpilmesi için eğitime, sağlığa, suya ve hıfzıssıhha hizmetlerine hepimizin eşit erişimi olması gerekiyor. Refah bireysel değil, kolektif bir şey. *Bazı* topluluklara yönelik tehditler hepimiz için, kolektif birer tehdit. Martin Luther King Jr.'ın Birmingham, Alabama'da hapisanedeyken yazdığı mektupta (16 Nisan 1963) da harikulade bir şekilde belirttiği gibi: "Herhangi bir yerdeki adaletsizlik başka her yerdeki adalet için bir tehdittir. Tek bir kader giysisine bağlı, kaçınılmaz bir karşılıklılık ağına yakalandık. Birimizi doğrudan etkileyen herhangi bir şey, herkesi dolaylı olarak etkiler."^[IV]

Su, bu çok temel içgörüyü görmezden gelemeyeceğimiz ve hepimizin kolektif müdahale ve sorunun çözümü için çabalamamız gereken bir alan. Su bize bu dersleri çıkarabileceğimiz bir bakış açısı sunuyor. Bedenlerimizin %70'i su, su içimizden akıp gidiyor, bizi hem diğer türlere hem de ekosistemlere bağlıyor. Bedenlerimiz geçirgen olduğu için, refahımız da kaçınılmaz olarak su yollarının sağlığına ve kaderine bağlı.^[V] Bu mecburi bağlantı, çevre zararlarına duyarlılık ya da kendimizi "ötekilerden" ayrı tutmanın imkânsızlığı açısından bir sürü zorluğu da beraberinde getiriyor. Ne var ki, bu temel bağlantı aynı zamanda bir çıkış yolu da sunuyor. Birleşmeliyiz. Temiz su sorunumuzla hep birlikte başa çıkmalıyız. Yeni bir su etiği, yeni bir bakım etiği ve yeni bir karşılıklılık etiği oluşturmalıyız. Bunu yaparken de tüm dünyada insanlar, ekosistemler ve diğer tüm canlı varlıklar arasındaki derin bağların hakkını vermeliyiz.

[IV] Martin Luther King, Jr. "Letter from a Birmingham Jail." 1963. https://www.africapenn.edu/Articles_Gen/Letter_Birmingham.html. Son erişim tarihi 10 Kasım 2020.

[V] Neimanis, Astrida. "Feminist Subjectivity, Watered." *Feminist Review* 103, 2013, ss. 23-41.

ÖYLECE DURUP
"BAZILARI"
GÜVENLİ VE UYGUN FİYATLI SUDAN
YARARLANIRKEN
"DİĞERLERİNİN"
BUNA ERİŞEMEMESİNE SEYİRCİ
KALAMAYIZ.

SU BİR TOPLUMSAL
FAYDA ÜRÜNÜDÜR.

OLDUKÇA BASİT:

Manifesto for the Right to Water

by Leila M. Harris

We are not individuals. We are a collective. Humans are not separate from the forests, waterways, and animals that share our planet. The current COVID-19 pandemic is one of many moments that serves to make these interconnections clear. The virus mutates and jumps between species. In our pandemic world, when we breathe, we must confront the ways that this virus unites us—sharing space means sharing breath, and sharing risk. Our bodies are porous and interconnected. Our health and our futures are linked.

Just as the pandemic has challenged us to our core, it also offers us the opportunity to rethink who we are and who we would like to be.

Waterways are also fundamentally linked and connect us—human to human, species to species, and ecosystem to ecosystem. Water literally flows through us. A spill in a nearby river or runoff from a farm threatens to contaminate our soils, waters, food, and bodies. Water moves through us—what is in the local river ends up in our bloodstream, and what is in our bloodstream ends up in the river.

Our relationship to water is at a critical juncture. The time has come to remedy our collective failure to achieve water security for all, and to work towards broader well-being of our waterways. The porosity of our political borders, our ecosystems, and our bodies, mean that we cannot do this alone. Water invites us to recognize our fundamental interconnection and as such, to work together. We must address the freshwater crisis in ways that recognize our necessary embeddedness in the broader web of sociality, and the entire web of life.

The water crisis on full display

Worldwide, one in three people cannot count on regular access to safe and affordable drinking water. This situation is expected to worsen in the decades to come. Emergent contaminants, ongoing fragmentation and diversion of rivers, and intensified floods and droughts associated with climate change all pose key challenges. If we continue on this course, just five years from now (in 2025), two out of every three people living on our planet will be experiencing water stress.¹ The urgency to change course is now. In reality, the urgency has long been there, even if we have failed to act on it.

[1] "International Decade for Action 'Water for Life,'" UN Water, 2006. https://www.un.org/waterforlifedecade/scarcity.shtml?_ga=2.153569531.2106098759.1602886374.72469511.1602886374. Last accessed on 18 November 2020.

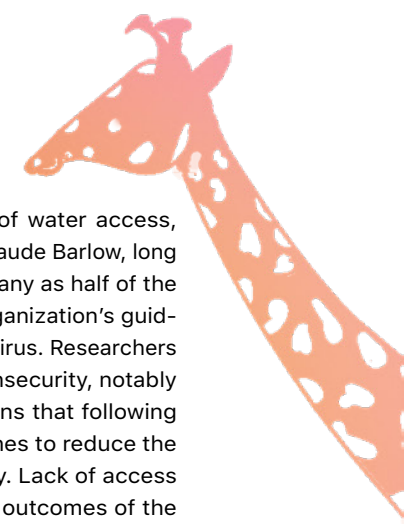
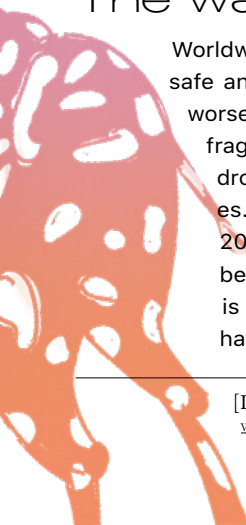
We would be hard pressed to identify another issue that so clearly affects the health and well-being of us all, and that links humans to the ecosystems that we depend on. The principle of the human right to water adopted by the United Nations and many individual countries, aims to address key human needs—with the goal that all people will have access to safe and affordable water, regardless of ability to pay. Yet remain stuck, almost as if the critical substance is molasses rather than flowing water. We have made only stalled and slow progress. What would it take to address this impasse, and how might we finally start moving towards that end?

Water insecurity's profound effects in a pandemic world

The pandemic has put the persistent challenge of water access, inequality, and failure to meet basic needs into stark relief. Maude Barlow, long a champion of the human right to water, suggests that as many as half of the world's population cannot easily follow the World Health Organization's guidance to wash hands regularly to help slow the spread of the virus. Researchers have also found that other considerations related to water insecurity, notably lack of access to basic water and sanitation services, means that following the basic hygiene, sanitation, and social distancing guidelines to reduce the spread of the infection is difficult if not impossible for many. Lack of access to basic water and sanitation services also means that the outcomes of the disease will also be worsened for those who do not enjoy such services.¹¹ This is the case due to the many ways that water and sewerage are linked to well-being and bodily health. Whether through the spread of viruses by faecal contamination (as was notable in the 2003 SARS outbreak), or the need to maintain strong immune systems by being well-hydrated, well-fed, and well-rested, lack of access to basic services such as water, sanitation, food, housing, and healthcare are all critical to save lives.

Even in the absence of the global pandemic, lack of access to basic needs such as water and sanitation has long topped the charts for disease burden, ill-health and death globally. Lack of access to safe and affordable water is also a well-known concern that exacerbates key inequalities with respect to race, poverty, class, and gender—all axes of difference that have again have been shown to be particularly pronounced during the era of COVID-19. It is for this reason that many have called for an end to water shutoffs in the United States and elsewhere amidst the pandemic as many people face economic hardship and critical water needs. However, this begs the question, should water ever be denied to someone given their inability to pay?

[11] Stoler, J., et al. Household Water Insecurity Will Complicate the Ongoing COVID-19 Response: Evidence from 29 Sites in 23 Low and Middle Income Countries. *International Journal of Hygiene and Environmental Health*, 2021.

Moving forward, together

How can we resolve longstanding disparities in water access, quality, affordability, and associated ill-health?

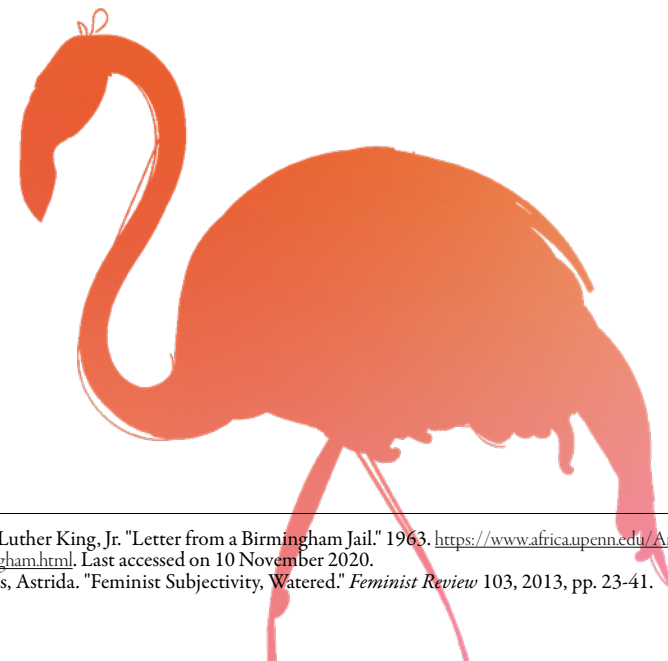
The answer lies precisely in the connectedness of water. We cannot stand by and allow “some” to enjoy safe and affordable water, while “others” do not. Quite simply: Water is a social good. What this means is that much like education, we are all better off when we all have access to safe and affordable water. The vast majority among us understand and accept that education for all benefits us all collectively—even in strict economic terms—an ounce of prevention that is worth a pound of cure. Even in contexts such as the United States where rampant individualism has a strong foothold, it is generally understood that the social and economic costs of failing to invest in education are steep—not investing in children now means more must be spent later on prisons, drugs or other social ills. Even though there are still failures to meet this ideal, most often policy and resources have followed this recognition. The same should be true for safe and affordable water. Unfortunately, the priority of the human right to water has often not been afforded the necessary level of commitment and engagement. As a social good, we need to collectively invest and do what is needed to ensure that this basic need is met. It is estimated that as little as 1% of the world’s GDP could meet the goal of drinking water for all,^{III} yet the benefits would multiply well beyond that, leading to gains in health, education, and well-being.

When there are gaps and unevenness in access to safe and affordable water, we all suffer. Our health and collective well-being suffer. Again, the spread of COVID-19 makes this all too clear. The spread of the COVID-19 virus around a refugee encampment or an informal settlement where there is inadequate infrastructure are not issues that only affect those populations and locales. They affect us all. This degree of interconnection and mutuality is now increasingly apparent. If some of us are not well, all of us are unwell. If we are physically at risk, our economy also suffers. If we cannot control the spread of disease and ill-health, we cannot go to work, and our children cannot attend school. We cannot rely, in the same way, on the family and friend networks that enrich and sustain us. Allowing the safety and security of some, and not all, is not equitable, ethical, or sustainable. Allowing some to shelter in place and remain safe, or access key health care, while “others” cannot, will not resolve the crisis. It will not secure our public health, and we will not be able to achieve prosperity and well-being. The pandemic world has shown the radical inadequacy and precarity of allowing a world of “haves” and “have nots.” The answer to such dilemmas has always been clear, but now it is crystalline.

[III] Barlow, Maude. “COVID-19 Puts the Human Right to Water Front to Centre.” *The National Observer*, 22 April 2020. <https://www.nationalobserver.com/2020/04/22/opinion/covid-19-puts-human-right-water-front-and-centre>. Last accessed on 18 November 2020.

We must have equitable access to education, to health, and to water and sanitation services, for our collective and shared well-being to flourish. Well-being is not individual, it is collective. The threats to *some* communities are a threat to *all of us, collectively*. As Martin Luther King Jr. artfully stated in his letter from a jail in Birmingham, Alabama (April 16, 1963): “Injustice anywhere is a threat to justice everywhere. We are caught in an inescapable network of mutuality, tied in a single garment of destiny. Whatever affects one directly, affects all indirectly.”^{IV}

Water is a realm where we cannot ignore this fundamental insight, and where we must invest in a collective response and solution. Water offers a key lens where we can learn these lessons. With our bodies that comprise 70% water, water flows through us, connecting us to other species and ecosystems. As our bodies are permeable, our well-being is inescapably connected to the health and fate of our waterways.^V This necessary interconnection offers its own challenges, in terms of our susceptibility to environmental harms, or the impossibility of separating ourselves from “others”. Yet, this fundamental interconnection also suggests the path forward. We must unite. We must deal with our freshwater challenge collectively. We must forge a new ethics of water, and a new ethics of care, and mutuality. And we must do so in a way that recognizes our deep interconnections between us all, across the globe, and between humans, ecosystems, and all living beings.

[IV] Martin Luther King, Jr. “Letter from a Birmingham Jail.” 1963. https://www.africaupenn.edu/Articles_Gen/Letter_Birmingham.html. Last accessed on 10 November 2020.

[V] Neimanis, Astrida. “Feminist Subjectivity, Watered.” *Feminist Review* 103, 2013, pp. 23-41.

WE CANNOT STAND BY
AND ALLOW
"SOME"
TO ENJOY SAFE AND
AFFORDABLE WATER, WHILE
"OTHERS"
DO NOT.

QUITE SIMPLY:

WATER IS A SOCIAL
GOOD.

